

RECOMANACIONS PER A LA NETEJA DELS ESPAIS DE L'ARXIU HISTÒRIC

Sumari

INTRODUCCIÓ	2
Components i riscos de la pols	2
Nivells d'actuació	2
NETEJA DELS DOCUMENTS	2
NETEJA DELS ESPAIS	3
Principis bàsics.....	3
Indicacions per a la neteja.....	3
MESURES COMPLEMENTARIES	4
PROTOCOL DE NETEJA.....	4
Circuits proposats	4
Dipòsit documental	4
Sala de consulta	4
Calendari proposat.....	5

Introducció

Components i riscos de la pols

La necessitat de fer una neteja de forma constant i ben feta ve determinada pels components que porta la pols:

partícules biològicament inertes: restes de metall, minerals (sals, guix, sorra, ciment,, ...)
) partícules en suspensió a l'atmosfera procedents dels processos i activitats industrials

partícules potencialment actives: organismes (àcars, restes d'insectes..)
microorganismes (virus, bacteris, espores grans de pol·len...)

Perquè aquestes partícules s'activin necessiten la presència d'un substrat nutrent i un entorn ambiental a la seva mida (humitat excessiva i temperatures altes).

Els riscos lligats a la presència de la pols sobre els documents són:

- Brutícia, pols grassa que s'incrusta en els documents
- Abrasió de les superfícies (enquadernacions) per sorra, ciment, guix...
- Atacs químics per l'àcid de les partícules que degraden la composició del paper i/o catalitzen les reaccions de la degradació del material
- Atacs biològics en transformar la matèria orgànica

La combinació de calor i humitat en un entorn fosc, poc ventilat crea un medi perfecte per la proliferació d'insectes que s'alimenten de paper, cartró, pells, coles... i consegüentment del desenvolupament de fongs.

Nivells d'actuació

La neteja dels espais de l'Arxiu té tres nivells d'actuació:

La dels propis documents i els seus contenidors (caixes, àlbums, fundes, estoigs...

La neteja del mobiliari, ja siguin prestatgeries, lleixes, armaris, calaixeres, vitrines, carros...

La neteja dels locals pròpiament dits (dipòsit i sales de consulta) i dels equipaments i instal·lacions existents (extintors, cablejats, aparells...)

Si la necessitat de fer la neteja dels fons documentals i del dipòsit és bàsica, també cal fer-la correctament i per tant augmentar l'eficàcia de la prevenció:

La neteja s'ha de fer amb persones que coneguin la fragilitat i la manipulació de documents, així com les condicions d'emmagatzematge, i **sota la supervisió dels arxivers**.

Neteja dels documents

Caldria, com a mínim un cop l'any, fer una neteja de la documentació emmagatzemada, i més ara, tenint en compte que ve d'un trasllat, amb la generació de pols i brutícia que això representa. La neteja ha de ser **individualitzada de cada document** i del seu contenidor, mirant tots els racons d'aquest on sigui faci l'acumulació de pols (capçades, caps, nervis, genives...). Aquesta feina permet, a més, controlar l'estat de conservació dels fons i detectar la presència d'alteracions per insectes o per fongs. La manipulació dels documents a l'hora de la seva neteja està en funció del propi documents i la seva fragilitat i per tant cal establir pautes de neteja, circuit dels documents des de la prestatgeria a la zona de neteja i la seva tornada i recol·locació ordenada, etc., en funció d'aquests.

L'equip de neteja de fons documentals hauria d'estar format per personal prèviament format en la neteja de documents. El personal ha de conèixer la fragilitat dels documents i com manipular-los millor per tal de no agreujar el seu estat de conservació.

Neteja dels espais

Principis bàsics

Per fer la neteja s'ha de tenir present alguns punts:

A banda de qualsevol actuació de neteja s'ha de **filtrar l'aire de les entrades de ventilació** per tal d'evitar l'entrada de pols als dipòsits i consegüentment als documents.

Recollir la pols amb estris i productes que evitin la dispersió, per tant està totalment prohibit escombrar i treure la pols amb draps o plomalls. Altres estris per netejar documents poden ser pinzells, raspalls suaus, draps electrostàtics (*atrapa pols*), aspiradors manuals, ...

Aspirar la pols, és la solució més adequada sempre que tingui unes condicions de filtrat, seguretat i regulació de potència...

Indicacions per a la neteja

L'equip de neteja dels locals (passadissos, prestatgeries, mobiliari) pot donar-se a una empresa especialitzada que utilitzi els productes adients i segueixi com a mínim aquestes recomanacions:

Prohibició de fregar amb productes aquosos; sempre **en sec**

Neteja dels terres amb mopes seques i impregnades amb productes no abrasius i antiestàtics

Neteja de les prestatgeries i del mobiliari amb mopes seques

Utilització de l'aspirador. Els aspiradors que s'utilitzin en la neteja de documents i espais d'emmagatzematge han de tenir unes característiques mínimes:

- **utilització de filtres que retinguin** molt especialment les partícules biològicament actives per protegir tant els documents com la salut del personal
- **una potència d'aspiració regulable** a les necessitats dels dipòsits i del mobiliari, i als diversos tipus de documents amb la màxima seguretat
- **disponibilitat de diversos accessoris** per tal de treballar amb seguretat i precisió a la vegada
- **manteniment fàcil** que garanteixi els filtres, els accessoris i el manteniment postvenda
- **manipulació fàcil**, com ara la substitució dels filtres, els canvis d'accessoris, la flexibilitat del tubs d'aspiració, els comandaments de funcionament...
- i molt especialment, que sigui un **aparell silenciós, de fàcil mobilitat** i lleuger per treballar **neteja de les instal·lacions existents** (extintors, cables, aparells...)

Implicació en la neteja dels arxivers

Un sol punt de coordinació de les incidències tant de la neteja com del propi personal de neteja

Considerem que dues persones, familiaritzades amb tot l'anterior així com amb el funcionament de les prestatgeries mòbils, serien suficients.

Mesures complementaries

Qualsevol actuació en la neteja dels espais d'emmagatzemament ha d'anar acompanyada de tres accions més. Si aquestes no es compleixen o no es fan correctament l'esforç i la despesa econòmica d'un pla de neteja, aquest pot ser inútil. Aquestes accions són:

Manteniment correcte de les condicions ambientals de temperatura i humitat al dipòsit ($T=16\pm 2^{\circ}\text{C}$; $\text{HR}=50\pm 5\%$).

Pla de desinsectació i desratització, no només del dipòsit sinó també de tots els espais de l'edifici.

Pla de desinfecció del dipòsit

Protocol de neteja

Circuits proposats

Quan es parla de circuit es refereix al pas de l'equip de neteja per tots els punts seguint uns moviments raonables i establerts d'inici i final per tal de passar per totes les prestatgeries, i que a més a més, permet el control de la neteja als responsables.

Dipòsit documental

La nostra proposta de circuit per a la neteja del dipòsit documental és, suposant dues persones i tenint en compte la disposició de les prestatgeries mòbils:

La primera persona comença per l'esquerra, al passadís 00, repassant prestatgeries (drap electrostàtic sec), lloms dels documents (aspirador manual de succió suau) i, finalment, terra (mopa electrostàtica seca); desplaça la primera prestatgeria i passa al passadís 01; etc., fins a trobar-se al mig.

La segona persona comença per la dreta, al passadís 10, repassant prestatgeries (drap electrostàtic sec), lloms dels documents (aspirador manual de succió suau) i, finalment, terra (mopa electrostàtica seca); passa al passadís 09; etc., fins a trobar-se al mig.

Amb les prestatgeries tancades de nou, es passa la mopa per la resta del terra, per la superfícies de les calaixeres de fusta, taula, objectes de l'escriptori, extintors, etc.

Neteja de la sala de climatització i alarma (caldrà parlar amb els tècnics sobre la millor forma de fer-ho).

Finalment, neteja de l'espai d'enclusa, sortint.

Sala de consulta

A la sala de consulta el problema més greu és la pols. La documentació que s'hi conserva no és tan valuosa, per tant no és necessari que la neteja sigui gaire exhaustiva, però sí més freqüent per tractar-se d'un espai amb molt moviment de persones, i la mateixa manipulació de documentació durant la consulta fa aixecar pols, etc. Una sola persona seria suficient:

Neteja del mobiliari (drap electrostàtic sec) i objectes decoratius (plomall electrostàtic, evitant al màxim la manipulació dels objectes).

Buidatge de papereres.

Neteja del terra (mopa en sec).

El personal de l'arxiu hauria de tenir la possibilitat de sol·licitar, ocasionalment, una neteja més exhaustiva d'algun punt particular (especialment degut a accidents, com un vessament accidental sobre la taula, etc.).

Calendari proposat

		Dipòsit d'arxiu	Recepció Arxiu	Sala de consulta	Despatx Arxiu
Neteja	espais	mensual	3 cops per setmana, 30 min.		
	documents	anual	-	-	-
Ventilació (filtres)		trimestral	-	-	-
Desinfecció		semestral			
Desinsectació		trimestral			
Desratització		trimestral			

Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau